1.3.2022

Asia: Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto EU:n uudesta kaupunkiliikenteen kehyksestä

Viite: E 137/2021 vp
Liikenne- ja viestintävaliokunta; LiV@eduskunta.fi

Invalidiliitto kiittää liikenne- ja viestintävaliokuntaa mahdollisuudesta tulla kuulluksi valtioneuvoston selvityksestä koskien komission tiedonantoa EU:n uudesta kaupunkiliikenteen kehityksestä.

Invalidiliitto ry on fyysisesti vammaisten ihmisten valtakunnallinen vaikuttamisen ja palvelutoiminnan monialajärjestö. Liitto edistää ja kehittää fyysisesti vammaisten ja toimintaesteisten henkilöiden mahdollisuuksia osallistua, liikkua ja elää täysipainoista elämää. Invalidiliitossa on lähes 27 000 henkilöjäsentä ja 143 jäsenyhdistystä.

Invalidiliitto lähestyy kaupunkiliikenteen teemaa esteettömyyden näkökulmassa huomioiden eri tavoin liikkuvien ja toimivien ihmisten tarpeet niin liikkumisympäristön, julkisten liikennevälineiden kuin -palveluidenkin osalta.

Invalidiliitto muistuttaa valiokuntaa YK:n vammaisyleissopimuksen artiklasta 9 (Esteettömyys ja Saavutettavuus), joka ohjaa sopimuspuolia toteuttamaan asianmukaiset toimet varmistaakseen vammaisille henkilöille muiden kanssa yhdenvertaisen pääsyn fyysiseen ympäristöön, kuljetukseen, tiedottamiseen ja viestintään, muun muassa tieto- ja viestintäteknologiaan ja -järjestelmiin, sekä muihin yleisölle avoimiin tai tarjottaviin järjestelyihin ja palveluihin sekä kaupunki- että maaseutualueilla.

Esteettömyydessä on kyse ihmisten moninaisuuden huomioon ottamisesta rakennetun ympäristön suunnittelussa, toteuttamisessa ja kunnossapidossa. Esteettömät ympäristöt yhdessä saavutettavien palvelujen, käytettävien välineiden ja ymmärrettävän tiedon kanssa mahdollistavat yhdenvertaisen osallisuuden toteutumisen.

Esteettömyydessä ei ole kyse vain liikkumisen esteettömyydestä. Siinä otetaan huomioon myös esimerkiksi näkemiseen, kuulemiseen, ymmärtämiseen ja kommunikaatioon liittyvät asiat.

Esteettömyys merkitsee turvallisuutta ja laatua. Se kertoo ajattelutavasta, oikeista asenteista ja erilaisuuden huomioon ottamisesta.

Esteetön liikkumisympäristö ja kalusto
YK:n vammaissopimuksen artiklan 2 (Määritelmät) mukaan kaikille sopiva suunnittelu tarkoittaa tuotteiden, ympäristöjen, ohjelmien ja palvelujen suunnittelua sellaisiksi, että kaikki ihmiset voivat käyttää niitä mahdollisimman laajasti ilman mukautuksia tai erikoissuunnittelua. YK:n vammaiskomitea yleiskommentissa nro. 6 (2018) määrittelee kaikille sopivan suunnittelun sisältyvän ennakkoon palveluiden ja tuotteiden sekä ympäristöjen systeemiin sekä prosesseihin kuuluvaksi.

1.3.2022

Invalidiliitto korostaa liikkujien moninaisuutta. Tämän tulee vaikuttaa liikkumisympäristön suunnitteluun. On tärkeä huolehtia julkisten liikennevälineiden ja pysäkkien, terminaalien, ym. liikenteen solmukohtien esteettömyydestä sekä palvelujen saavutettavuudesta.

Esteetön liikkumisympäristö on toimivan matkaketjun edellytys. Ympäristö voi joko mahdollistaa tai estää eri tavoin liikkuvien ja toimivien ihmisten yhdenvertaiset mahdollisuudet tehdä valintoja oman liikkumistapansa osalta.

Esteetön liikkumisympäristö on monen eri toimijan vastuulla ja onkin tärkeää, että liikkumisen ympäristöt nähdään laajana kokonaisuutena ja kaikki vastuutahot tunnistetaan toimivia matkaketjuja suunniteltaessa.

Esteetön julkinen liikenne

Arvioitaessa liikkumisen ja kuljettamisen palveluita asiakkaille on huomioitava myös eri tavoin liikkuvat ja toimivat henkilöt, kuten henkilöt, joilla on fyysinen vamma tai muu toimintaeste. Tällä ryhmällä on usein käytössään erilaisia liikkumisen apuvälineitä; sähköpyörätuoli, pyörätuoli, rollaattori, kepit tai avustajakoira.

Kun tilannetta arvioidaan kaupunkiympäristössä, nousee esiin toimiva, esteetön julkinen liikenne, joka edesauttaa yhdenvertaisen liikkumisen toteutumista. Esteetön julkinen liikenne liikkumispalveluna edesauttaa niin henkilöiden työssäkäyntiä kuin vapaa-aikaa sekä sosiaaliseen elämään osallistumista.

Reaaliaikainen tieto esteettömistä liikennepalveluista, liikenneympäristön esteettömyydestä ja älykkäät lipunmyyntijärjestelmät reaaliaikaisine matkustustietoineen lisäävät liikennevälineiden käytön yhdenvertaisuutta. Tosiasiallisen saavutettavuuden kannalta on lippuautomaattien käytettävyydellä ja sijoituspaikalla suuri merkitys esimerkiksi pyörätuolia käyttävälle tai lyhytkasvuiselle ihmiselle.

Liikenteessä työskentelevien ihmisten ymmärrystä ja tietämystä liikkujien moninaisuudesta tulee lisätä, jotta esim. julkisen liikenteen kuljettajat osaavat huomioida eri tavoin liikkuvien ja toimivien matkustajien tarpeet.

Ilmastonäkökulmaa

Jos julkinen liikenne on esteetöntä, vähentää se vammaisen ihmisen tarvetta käyttää liikkumiseensa omaa autoa tai taksia. Tämä osaltaan edistää ilmastonmuutoksen torjuntaa.

Kävely ja pyöräily ovat keskeinen osa kaupunkiliikennettä. Invalidiliitto pitää ilahduttavana, että tiedonannossa huomioidaan myös haavoittuvat ihmisryhmät ja liikuntarajoitteiset. Invalidiliitto kannattaa komission valmistelutyötä ohjeiksi ”haavoittuvien tienkäyttäjien” laadukkaan infrastruktuurin vaatimuksista.

Riittävän tiheä, esteetön kevyen liikenteen verkosto mahdollistaa myös fyysisesti vammaisten ja toimintaesteisten henkilöiden lähialueen liikkumisen sekä tekee julkisesta liikenteestä

1.3.2022

saavutettavamman. Erityistä huomiota on kiinnitettävä siihen, että kevyen liikenteen väylät ovat myös talvella esteettömästi kaikkien liikkujien käytettävissä.

Liikenneturvallisuuden lähtökohdista on tärkeää luoda selkeitä sääntöjä ja toimintamalleja siitä, miten yleistyvät mikroliikkuvuuden palvelut voidaan käytännössä turvallisesti toteuttaa. Tällä hetkellä on yleisesti tiedossa mm. sähköpotkulautojen käyttöön liittyviä turvallisuushaasteita. Lisäksi niiden epäasiallinen pysäköinti aiheuttaa tapaturmariskejä muille kevyen liikenteen väylien käyttäjille, esimerkiksi liikuntarajoitteisille tai näkövammaisille ihmisille. Invalidiliitto pitää hyvänä komission ehdotusta julkaista kaupunkiliikenteen suunnittelijoiden ja paikallisten viranomaisten käyttöön erityinen SUMP-opas mikroliikkuvuusvälineiden turvallisesta käytöstä.

Invalidiliitto pitää tärkeänä kestävän kaupunkiliikenteen suunnitelmia, joiden kautta joukkoliikenteen asemaa voidaan vahvistaa. Esteettömien julkisen liikenteen matkaketjujen tulisi olla osa tätä suunnitteluprosessia. Toisaalta esimerkiksi työmatkaliikenteen suunnittelussa tulee huomioida esteettömän liityntäpysäköinnin tarpeet.

Lopuksi

Invalidiliitto yhtyy tiedonannon tavoitteisiin korostaen erityisesti eri tavoin liikkuvien ihmisten mahdollisuutta yhdenvertaiseen liikkumiseen, liikenneturvallisuutta ja rakennetun ympäristön ja palveluiden esteettömyyttä.

INVALIDILIITTO RY

Helsingissä 1. maaliskuuta 2022

Janne Juvakka	Laura Andersson
toimitusjohtaja	yhteiskuntasuhdejohtaja

Lisätietoja: Johanna Hätönen, esteettömyysasiantuntija,johanna.hatonen@invalidiliitto.fi
Riitta Saksanen, asiantuntija riitta.saksanen@invalidiliitto.fi